

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó:

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő:

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonkettődik évfolyam. IX. füzet. 1883. Szeptemberhó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A havasi fenyő (czirbolya f. P. cembra L.) telepítéséről.

Irta: Tomcsányi Gusztáv.

A fatenyészet határán a havasi táj díszé, ott hol előfordul, bizonyára a havasi fenyő, mely hajdan valószínűleg mindenütt koszorúképen övezte a havasok kopár legelőit; sajnos azonban, hogy jelenleg már nagyon korlátolt e szép havasi fanem előjövetele, mert az ember kiméretlen keze nemcsak becses fája, hanem még inkább ehető magja miatt, szakadatlanul pusztítja; pusztítja pedig igen gyakran olyképen, hogy egyedül magja miatt levágja, mert a földön heverő fát sokkal kényelmesebben megrabolhatja tobozaitól. És mégis eddig alig történt valami e pusztítás megakadályozására, mert a czirbolya mag még mindig rendes czikket képez Tirol- és Schweiz gyümölcs piacain, pedig a pusztítást bizonyára nagyon korlátozná, ha e fanem magvát a gyümölcs piacokról eltiltanák.

A czirbolya fája Schweizban a műfaragók által oly keresett cikket képez, hogy e nagymérvü kereslet által inditatta, újabb időben nemcsak Schweizban, tulajdonképeni termőhelyén, hanem a szomszédos Schwarzwaldban is mindinkább terjedni kezd e becses fanem telepítése. Minthogy pedig a Schwarzwald ama vidéke, termőhelyi viszonyok tekintetében, nagyon megegyzik a mi hegységeinkkel, nem lesz talán érdektelen az ottani havasi fenyő ültetvényekről, valamint a telepítés és nevelés módjairól pár sorban megemlékezni.

Déli Schwarzwaldban St. Blasien környékén két erdőgondnoksági kerületben a szabadba kiültetett havasi fenyők száma mintegy 5000-re tehető. A telepítésre szánt csemetéket Schweizból szerzett magból csemetekertekben nevelik és e célból a magot tavasszal vetik el és pedig nem közönséges ágyakba, hanem a földbe sülyesztett deszkaládákba, azon okból, hogy a magvakat az egerek kikelésig el ne pusztítsák.

Lubberger H. st. blasieni főerdész, határozottan elvetendőnek tartja a mag kemény burkának elültetés előtt való feltörését, melyet sokan a csirázás gyorsítása céljából ajánlanak, mert az általa ily célból tett kísérletek eredményre nem vezettek, bár azokat, állítása szerint, a legnagyobb gondal és a legkülönbélebb módon sajátkezüleg hajtotta végre. Az ezen módon elvetett magok, nemcsak hogy az első évben nem csiráztak, hanem ellenkezőleg, kivétel nélkül mind elpusztultak. Oka ennek tán abban volna keresendő, hogy a mag bele a nedvesség közvetlen behatását nem tűri, vagy hogy a magnak egy éven keresztül földben való heverése által korhadásnak menő maghéjnak szintén van némi szerepe a csirázás körül.

Az elvetés utáni év tavaszán a mag kikél, de valamenyi állítólag csak akkor, ha a mag nem volt régi. Régi magnál gyakran észlelték, hogy annak egy része csak a harmadik

évben csirázott, vagy ha a második évben kelt is ki valamennyi, de nagyon egyenetlenül, minek következtében a későn kikelt csemeték a beálló télre nem erősödhetvén meg, elpusztultak.

A kikelt csemetéket 2 évig bántatlanul hagyják a ládában, és csakis a gyomoktól tartják tisztán, gyomlálás közben meglazítván egyszersmind a csemeték körüli talajt. Két éves korban a csemetéket ásóval kiemelik és jól megművelt talajra csemeteágyba, egymástól 15—15 *cm* távolságban átültetik. A következő két év múlva ismét kiemelik a csemetéket és jól megművelt más ágyba újból átültetik, még pedig most már 25—25 centiméteres hálóban. Ezen iskolázás alatt évenként 1—2-szer megkapálják és a gyomoktól folyton tisztán tartják az ágyakat.

E második iskolázás után a csemeték még két évig a csemetekertben hagyatnak, és csak akkor — tehát 6 éves korukban — ültetnek ki a szabadba. A csemeték ez idő alatt 30—35 *cm* magasságot érnek el.

E hosszasan tartó iskolázást azért tartják szükségesnek, mert a havasi termőhelynél alantabb fekvő termőhelyeken a telepítésnek legnagyobb akadálya, a fű- és gyom a fiatal korban igen lassan gyarapodó csemetéket előli. A gondos ápolásban, jó talajon és téres állásban megerősödött 30—35 *cm* magas csemeték a gyomokkal már inkább képesek megküzdeni.

A csemetéket jó téres állásban, kisebb-nagyobb csoportokban egyenetlenül telepítik, mert bármely más közbeegyített fanem ezen lassan növekvő fanemet túlszárnyalná; talajjavítási célból azonban az 50—60 éves csoportok alá lúczot szándékoznak telepíteni, ez utóbbit azonban el fogják távolítani, mielőtt észlelni fogják, hogy a havasi fenyőt nyomja. Nálunk a magas hegységeken a henye-fenyő talán előnyösen lenne

telepíthető a havasi fenyő csoportok alá, azonban jóval korábban, már a 15 éves korban. Ily csoportokon kívül nagyon sok havasi fenyő fasorral szegélyezett állandó csemetekertet láttam Schwarzwaldban. A kiültetett telepeket az öz károsításai ellen rúd kerítéssel védik.

A St. Blasien körüli havasi fenyőültetvények közül legidősebb egy 252 példányból álló — jelenleg már 28 éves — csoport, a melyet Wasmer főerdész 1861-ben hat éves iskolázott csemetékkal telepített, m. p. DK. fekvésű lankás lejtű, vizenyős talajon, lúcz- és jegenyefenyő állabok között, 3 méteres négyzet hálóban, 40—50 *cm* magas zsombokra.

Ezen csoportban a legerősebb példányok a múlt év tavaszán 5·5 *m* magasak, és töben 10·5 *cm* vastagok voltak. A csoport átlagos magassága már csak mintegy 3·2 *m* és átlagvastagsága 6·5 *cm* volt, mert a szélsők a szomszéd állab oldalbeárnyalása alatt csak alig 1·5 *m*-nyi magasságot érhettek el. Ez okból szükséges volt ezen állatot a havasi fenyőtelep körül 5 *m*-nyi szélességben letarolni, a minek jó hatása abban nyilvánult, hogy az elmaradt egyedek utolsó évi hajtásai elég erőteljesen fejlődtek ki.

A legutóbbi 10 év alatt ezen csoport csúcsajtásai átlag 25 *cm* hosszúak, egyeséknél azonban 35, sőt 40 *cm* hosszú csúcsajtások is láthatók.

Az említettnél fiatalabb csoportok üde, de nem vizenyős talajon még sokkal szebb növekvést mutattak. Így egy 16 éves csoportban múlt év tavaszán már 2·5 *m* magas példányok is találtattak, a szélsők azonban az oldalbeárnyalás miatt itt is elmaradtak.

Északi Schwarzwaldban, Baden-Baden város erdejében az 1100 *m* magas Badener Höhe-n szintén tétettek kísérletek a havasi fenyővel, de az eredmény nem oly kedvező, mint St. Blasien környékén. Itt a 12 éves csemeték múlt év tava-

szán még csak 30—50 *cm* magasak voltak, azonban ennek oka egyrészt a sokkal gyengébb ültetőanyagban, másrészt pedig a talaj silányságában keresendő, a mely a mellett, hogy kova homokkőből eredt, annyira sovány, hogy a hanga által teljesen elborított és vizenyős is. Az ugyancsak e helyen telepített lúcz- és erdei fenyők szintén a talaj rosszasága mellett szólnak, mert a 12 éves lúczültetvény csak 0·70—1·40 *m* a vetés útján telepített 30 éves erdei fenyő pedig csak 1—2 *m* magasságot ért el. Hogy ennek oka nem a klimai viszonyokban keresendő, bizonyítja ama körülmény, hogy a szóban lévő területen még most is hatalmas tuskók találhatók.

Mindezekből tehát azt lehet következtetni, hogy a mi magas hegységeinkben a havasi fenyőt szintén sikerrel lehetne telepíteni, ha e célra erőteljes, iskolázott csemetéket használnánk, és pedig nemcsak a havasi- és henyefenyő régióiban, hanem még sokkal alantabb fekvő helyeken is.

Egy új műszer a fák méréséhez.

Irtá : Nagy Gyula, kir. erdőfelügyelő.

Ha valamely részarányos méretű testet, pl. egy henger vagy kúpido mu fatörzset az I-ső ábrán 1. és 2-vel jelölt szárazok közé fogunk s a 3-al jelölt hengert rányomjuk e törzs oldalára; a 4-el jelölt irta egy pont által bizonyos kissebbített mértékben megfogja jelölni az 5-el jelölt hengeren, illetőleg az erre illesztett és már előre kellőleg beosztott papírszerleten ezen fatörzsnek a műszer által érintett helyén az átmérőjét, vagyis a vastagságát.

S ha most a műszert — kellőképen odanyomva a törzs oldalához — odább toljuk, vagyis a 3-al jelölt hengert végig gurítjuk a törzsön, a 4-el jelölt irta bizonyos vonalat fog